



Københavns Universitet

Opdaterede satser i relation til kompensation af indkomsttab ved ændret vandløbsvedligeholdelse

Jacobsen, Brian H.

Publication date:
2015

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Jacobsen, B. H., (2015). Opdaterede satser i relation til kompensation af indkomsttab ved ændret vandløbsvedligeholdelse, 5 s., mar. 13, 2014. IFRO Udredning, Nr. 2015/40

IFRO Udredning



Opdaterede satser i relation til
kompensation af indkomstab
ved ændret vandløbsvedligeholdelse

Brian H. Jacobsen

IFRO Udredning 2015 / 40

Opdaterede satser i relation til kompensation af indkomstab ved ændret vandløbsvedligeholdelse

Forfatter: Brian H. Jacobsen

Udarbejdet i henhold til aftale mellem Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om forskningsbaseret myndighedsberedskab.

Udgivet november 2015

Se flere myndighedsaftalte udredninger på www.ifro.ku.dk/publikationer/ifro_serier/udredninger/

Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

Københavns Universitet
Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (IFRO)
 Sektion for miljø og naturressourcer
 Brian H. Jacobsen

Opdaterede satser i relation til kompensation af indkomsttab ved ændret vandløbsvedligeholdelse

Denne besvarelse skal ses som en opdatering af notat fra 18. maj 2011 omkring mulige typer af kompensation ved ændret vandløbsvedligeholdelse. Der indgår derfor ikke yderligere overvejelser om valg af model og udpegning af arealer, men alene en opdatering af analysen af mulige indkomsttab fra 2008-2010 niveau til 2011-2013 niveau.

Der analyseres både situationen, hvor arealer oversvømmes i en lang tid hvilket svarer til fuld udtagning og den situation hvor arealet går fra omdrift til permanent græs.

1. Kompensation ved udtagning af arealer

Med udgangspunkt i budgetkalkuler for 2011-2013 er i tabel 1 angivet indkomstabet for typebedrifter (kvæg og svin) på ler og sandjord (uden vanding). Som det fremgår, er tabet på lerjord størst svarende til 3.100 - 5.400 kr. pr. ha afhængig af produktionsform. Dette niveau er noget højere end niveauet på 2.000 - 3.000 kr. pr. ha angivet i 2011 og skyldes de højere kornpriser i de efterfølgende år. Det økonomiske tab på sandjord med vanding svarer til lerjord, dog vil der i praksis være øgede omkostninger til vanding.

Tabel 1. Dækningsbidrag II på udvalgte sædskifter 2011-2013

	Ler	Sand (uden vanding)	I alt
Omdriftsareal	2.500 - 5.800	900 - 1.600	900 - 5.800
Græsareal	0 - 1.200	0 - 1.200	0 - 1.200

Bem: Sædskifte omfatter byg, hvede (2 år) og vinterraps. Enkeltbetaling indgår ikke.

Kilde: Budgetkalkuler 2011-2013, Farmonline Videncenteret for Landbrug

Dertil kommer udgifter som eventuelt tab af harmoniareal der belyses efterfølgende, samt eventuel omkostninger til slåning af arealet.

En anden måde er se på de udbetalte forpagtningsafgifter. I tabel 2 angivet forpagtning med og uden enkeltbetalingsstøtte. Forpagtningsafgift minus enkeltbetaling svarer således til betalingen for jordens værdi som produktionsfaktor (inkl. værdi af harmoniareal). Det antages at de arealer der oversvømmes fortsat vil oppebære enkeltbetalingsstøtte. Den anvendte enkeltbetalingsstøtte er støtten til alm. planteproduktion og den er derfor lavere end den samlede udbetalte enkeltbetalingsstøtte der også omfatter andre elementer.

Tabel. 2. Forpagtningsafgift i forskellige landsdele for 2012

	Sjæl- Land (region)	Fyn (landsdel)	Syd- Jylland (landsdel)	Øst- Jylland (landsdel)	Vest- Jylland (landsdel)	Nord- Jylland (region)	Hele landet
Forpagtningsafgift	4.518	5.542	3.804	4.475	3.952	4.301	4.360
Enkeltbetaling (alm rettigheder)	2.150	2.150	2.150	2.150	2.150	2.150	2.150
Forpagtningsafgift minus enkeltbetaling (alm. Rettigheder) *	2.368	3.392	1.654	2.325	1.802	2.151	2.210

Note: Den samlede enkeltbetaling ligger ca. 200-900 kr. pr. ha højere grundet indregning af andre rettigheder)

* Enkeltbetaling er alene den del der er knyttet til arealet (ca. 2.277 kr. pr. ha minus graduering, hvor støtten udgør ca. 2150 kr. pr. ha). Forpagtningsafgift er alene beregnet som afgift divideret med forpagtet areal.

Kilde: Danmarks Statistik (2013).

Som forventet er forpagtningsafgifterne højest i lerjordsområderne i de østlige dele af landet (4.500 - 5.500 kr. pr. ha inkl. enkeltbetalingsstøtte). Som det fremgår er forpagtningsafgiften før støtte noget lavere end den indtjening der kan opnås på de gode arealer. Generelt svinger forpagtningsafgiften ikke så meget som den løbende indtjening selvom indtjeningen er et gennemsnit over 3 år. De registrerede forpagtningsafgifter indikerer, at jordrenteberegninger baseret på standardkalkuler kan både under og overvurdere den dyrkningsværdi, som markedet for forpagtninger sætter, specielt på de dårligere jorder. Her kan muligheden for vanding også spille ind idet det øger udbyttet og dermed jordrenten.

Høj husdyrtæthed spiller også en vis rolle for prisdannelsen på forpagtning. I samarbejde med Danmarks Statistik har Fødevarøkonomisk Institut på det seneste gennemført statistiske analyser af, hvilke determinanter der bestemmer størrelsen af forpagtningsafgiften. De estimerede forpagtningsafgifter er rensset for værdien af forpagtede betalingsrettigheder. Analysen viser, nettoforpagtningsafgiften varierer betydeligt fra jordtype til jordtype (se tabel 3). Således er den for 2012 beregnet til 2.398 kr. pr. ha for lerjord og 1.652 kr. pr. ha for groft sand. Generelt er niveauet 500-600 kr. pr. ha højere end det var for 2009.

I kommuner, hvor der findes landbrug, varierer antal dyreenheder pr. ha landbrugsjord fra stort set nul til omkring 1,25. Forpagtningsafgiften for jord beliggende i en kommune med 1,25 DE/ha af en given bonitet er omkring 487 kr. pr. ha højere i kommuner med størst husdyrtæthed end i kommuner med under 1,00 dyreenheder pr. ha. $(1,25 - 1,00) * 472 = 118$ kr. pr. ha. Dette er markant lavere end i 2011 hvor en tilsvarende beregning viste, at en højere husdyrintensitet på 0,25 ville hæve forpagtningsafgiften med ca. 500 kr. pr. ha. Sagt på en anden måde så påvirker husdyrintensitet ikke længere forpagtningsafgiften i høj grad som tidligere bl.a. fordi der er færre meget husdyrintensive områder.

Tabel 3. Nettoforpagtningsafgift for landbrugsjord af forskellig bonitet – kr. pr. ha – samt stigningen i afgiften ved husdyrtæthed ud over 1,00 dyreenhed pr. ha i kommunen

	Kommuner med under 1,00 dyreenhed pr. ha landbrugsjord				Merafgift ved husdyrtæthed over 1,00.
	Lerjord	Fint sand	Groft sand	Anden jord	
2009	1.893	1.240	1.045	278	1.949
2012	2.398	1.913	1.652	330	472

Anm: Merafgiften beregnes som husdyrtæthed i kommunen minus 1 gange med værdien yderst til højre.

Kilde: Danmark Statistik (2010 + 2013). Produktionsgrensstatistikken 2011 og 2013.

Ved kompensation kan man således enten tage udgangspunkt i forpagtningsafgifterne og niveauer på 1.700 - 3.400 kr. pr. ha ekskl. enkeltbetalingsstøtte eller man kan se på det forventede indkomsttab på omdriftsarealer på 900 - 5.800 kr. pr. ha afhængig af bedriftstype og jordtype. Korrektion for husdyrtæthed synes i 2012 at være beskeden, men vil hæve intervallet til 1.000 - 5.900 kr. pr. ha. Det er mest sandsynligt, at tabet vil være omkring 1.500 - 3.000 kr. pr. ha, men som angivet varierer det med kornprisen, ligesom der er betydelige forskelle mellem sand- og lerjord.

For vedvarende græsarealer så er tabet opgjort til 0 – 1.200 kr. pr. ha. Effekten af ikke at have dette som harmoniareal vil reelt være mindre end på omdriftsarealer da gødningstildelingen er mindre svarende til 0-100 kr. pr. ha.

Tabel 3. Muligt tab for arealer der ikke længere er i omdrift (kr. pr. ha)

	Indkomsttab
Tab af indkomst og harmoniareal (forpagtningsmix)	1.600 - 3.300
Tab af indkomst og harmoniareal (jordtype og bedrift)	900 - 5.800
Tab af indkomst og harmoniareal på vedvarende græsarealer	0 - 1.300

Endelig kan det anføres, at den kompensation der gives i relation til stop for drift i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) udgør op til 150-160.000 kr. pr. ha, som et engangsbetrag. Set over en uendelig tidshorisont og med en rente på 4 % svarer det til ca. 6.000 - 6.400 kr. pr. ha.

Tabel 4 Kompensationssatser anvendt i BNBO områder (jord i omdrift) (kr./ha)

	Niveau
Ingen brug af pesticider	50 - 60.000
Ingen brug af pesticider og maks. 75 % N norm	50 - 80.000
Ingen brug af pesticider og maks. 25 mg nitrat (ingen N)	85 - 100.000
Køb af jord	150 - 160.000

Kilde: HFOR and andre vandforsyningselskaber

2. Kompensation ved ændret drift

I den situation hvor arealet sjældent oversvømmes er det afgørende, hvilke handling landmanden foretager. I de første analyser var udgangspunktet, at der kunne kompenseres for et eventuelt lavere udbytte efterfølgende. I den senere analyse (Jacobsen, 2012) var udgangspunktet at landmanden på baggrund af en konkret analyse på forhånd skulle vurdere om arealet skulle dyrkes og i givet fald hvordan. Der kunne ikke efterfølgende opnås kompensation, hvis man dyrkede en afgrøde der så efterfølgende blev oversvømmet. Dette var nødvendigt for at der kunne gives støtte via landdistriktsprogrammet. Vurderingen fra NAER var, at en kompensation baseret på en efterfølgende vurdering af påvirkningen ville være kompliceret og kunne give mange tvister.

Det er derfor nødvendigt, at landmanden træffer beslutning om driften (ikke drift eller ændret drift) ved driftsårets begyndelse på baggrund af de oplysninger han har og den analyse der er lavet for hans arealer. I det første afsnit var udgangspunktet, at arealet blev taget ud af omdrift. I det følgende belyses situationen, hvor driften ændres fra almindelig omdrift til fx vedvarende græs, der bedre kan klare en eventuel oversvømmelse. Det vurderes i den sammenhæng, at indtjeningen reduceres fra indtjeningen ved omdrift til indtjeningen ved permanent græs. Dette er sammen med de tidligere angivelser søgt indføjet i tabel 5. Det gælder fortsat, at beslutningen om drift som udgangspunkt træffes før afgrødeårets start. Det betyder således reelt ikke noget for kompensationen om oversvømmelsen sker hyppigt eller sjældent.

Tabel 5. Muligt skema for kompensation baseret på vurdering ved årets begyndelse (kr./ ha)

	Omdriftsarealer			Ekstensive Græsarealer		
	Før	Efter	Tab	Før	Efter	Tab
Scenarie A	Korn	Intet	900 - 5.800	Græs	Intet	0 - 1.300
Scenarie B	Korn	Permanent græs	0 - 4.500			

Kilder:

Danmarks statistik (2013). Økonomien i landbrugets produktionsgrene 2012. Danmarks Statistik.

Danmarks statistik (2013). Regnskabsstatistik for jordbrug 2012. Danmarks Statistik.

Jacobsen, B.H. (2011). Tanker om kompensation af indkomsttab ved ændret vandløbsvedligeholdelse. Notat af 18. maj 2011.

Jacobsen, B.H. (2011). Kompensation af indkomsttab ved ændret vandløbsvedligeholdelse. Notat af 19. december 2011.

Jacobsen, B.H. (2012). Kompensation af indkomsttab ved ændret vandløbsvedligeholdelse baseret på ændret tilgang. Notat af 6. august 2012 til NaturErhvervsstyrelsen.

Videnscenteret (2014). Budgetkalkuler for 2011-2013. Farmonline